

МІВ

Було б просто сказати, що все почалося з убивств, але насправді воно почалося тоді, коли Маргарет Тетчер стала прем'єр-міністеркою.

— Жінка керує країною — це просто нісенітниця. Вони для цього не створені, — заявила моя тітонька Джин того дня, коли оголосили результати виборів. — Ніби попередній уряд був недостатньо поганий. Вона — початок кінця для Йоркширу, і я тобі розкажу що до чого.

Вона метушилася по нашій маленькій кухні, ретельно протираючи поверхні, які я вже й так витерла. Я сиділа за столом у своїй коричнево-помаранчевій шкільній уніформі, лушила горох у друшляк на потрісканій жовтій стільниці Formica, а коли вона не бачила, крадькома кидала свіжі горошини собі в рот. Я хотіла зазначити, що тітонька Джин — теж жінка, як і Маргарет Тетчер, але вона ненавиділа, коли її перебивали посеред потоку слів, а нас було лише двоє, що не давало змоги сховатися від її переконань, а їх у неї було чимало. Настільки, що вона почала перелічувати.

— Перше, — сказала вона, струснувши головою так, що її жорсткі сиві кучері підстрибнули, — поглянь-но на те обличчя, і відразу побачиш, що влада робить із жінкою: вона черствіє. Одразу ж видно, що вона бездушна — ти ж бачиш? — Тітонька

схопила дерев'яну ложку з сушильної дошки та помахала нею в мій бік для більшого ефекту.

— Гм-м, — промимрила я.

На мить я подумала, що можна просто кивати час від часу й потайки читати книжку, яку тримала відкритою, затиснувши один куточок під друшляком, щоб вона не закривалася. Але хоч тітонька Джин і не мала надто гострого слуху, зате всі інші її чуття були гострими, мов лезо, і вона б винюхала мою неухажливість, наче мисливський пес.

— Друге. Вона вже вирвала молоко з ротів бідних дітей і роботу з рук чесних працюючих чоловіків.

Я знала, що принаймні частина з цього була правдою. Римівка: «Тетчер, Тетчер, молочна злодійка»* все ще лунала в нашій школі, навіть через роки після того, як вона скасувала маленькі пляшечки з бридким теплим молоком, яке нам до цього доводилося пити щодня.

— Третє. Ці криваві вбивства що п'ять хвилин. Ось чим тепер славиться Йоркшир. Мертвими дівчатами.

Вона покляла дерев'яну ложку на місце й відкрила дверцята нашого старезного холодильника з іржавими кутами, який скрипнув на знак спротиву. Одрозу ж буркнувши, що в ньому майже нічого немає, вона витягла свій пошарпаний записник на спіралі, який всюди тягала з собою, висмикнула не менш пошарпаний олівець, що стирчав угорі, й лизнула стрижень.

* «Thatcher, Thatcher, milk snatcher» — це був популярний слоган і прізвисько Маргарет Тетчер, яке використовували її опоненти після того, як вона, будучи міністром освіти в 1970 році, скасувала безкоштовне молоко для дітей початкової школи старше семи років.

«Масло, молоко, сир».

Я бачила, як вона беззвучно ворухить губами, записуючи слова, акуратно виводячи їх каліграфічним почерком, яким вона так пишалася. Тітонька Джин любила розгрібати безлад у житті, приводячи все до ладу. Часом я думала: може, саме це вона намагалася зробити й з нашою родиною. Закінчивши список, вона зачинила холодильник і подивилася на мене.

— О, і не тільки мертвими дівчатами. А й *такими* жінками.

Мене аж розпирало від цікавості, яких саме жінок вона має на увазі та чи належить до них Маргарет Тетчер. Я завжди цікавилася жінками, яких тітонька Джин не схвалювала, а їх було чимало, але зі свого досвіду я знала, що тут не очікують і не вітають ніяких коментарів. Тому я вирішила промовчати, лише зручніше встилася в кріслі, а тітонька Джин — у своїх переконаннях. Мені й не треба було питати, про які вбивства вона говорить. Кожен у Йоркширі знав, що в нас є власне страховисько — з молотком і ненавистю до жінок.

Уперше я почула про Йоркширського Різника два роки тому, коли мені було майже десять. Ми з мамою, татом і тітонькою Джин сиділи у вітальні. Це було невдовзі після того, як тітка переїхала до нас, і я ще тільки намагалася звикнути до її присутності в домі, пристосуватися до нового порядку. Я весь час намагалася стати меншою, тихішою, але попри всі старання, моя сутність все одно виривалася назовні, як біс із табакерки.

На полиці стояв наш маленький чорно-білий телевізор, на екрані якраз ішли новини на дев'яту

годину. Мама, тато і тітонька Джин сиділи на канапі й дивилися вгору на екран, немов були у церкві й слухали проповідь. Моє волосся було ще мокрим після щотижневого миття, тож я сиділа в кріслі, яке зазвичай займала мама, коли вона спускалася вниз. Воно стояло біля газової грубки, її решітки яскраво світилися, і зігрівали моє обличчя, коли я повертала голову. У решті кімнати було так холодно, що можна було побачити власний подих. Мій погляд був зосереджений на коричневих, помаранчевих й гірчичних завитках нашого килима — вони були схожі до візерунків, що я малювала спірографом, що мені подарували минулого Різдва. І тут я відчула, що щось змінилося, наче з кімнати раптово зник весь кисень. Здавалося, всі затамували подих і тримали його, як ми іноді робили в школі, аж поки не червоніли й не здавалися, хапаючи повітря зі сміхом.

Я підвела очі й побачила, що на екрані з'явився поліціант із серйозним обличчям, обвішаний офіційними відзнаками. Я помітила, як тато пильно дивиться на маму, ніби шукаючи ознаки життя. Не побачивши нічого, він перевів погляд на тітоньку Джин, ворухнувши бровами вгору-вниз так, що зазвичай мене б розсмішило. Але цього разу було не до сміху. Я не розуміла, що саме змінилося.

— Сьогодні я можу підтвердити, що двадцятирічна Джин Джордан стала шостою жертвою Йоркширського Різника. Це була насильницька смерть. Її вдарили по голові тупим предметом і завдали численних ножових травм. Жертва була повією...

Я випросталася, цього слова я ніколи раніше не чула. У той же момент тато закашлявся, заглу-

шаючи звук телевізора, а тітонька Джин підвелася, щоб перемкнути канал, але я встигла запитати:

— А що таке «повія»?

Тато й тітонька Джин знову презирнулися. Тато совався на своєму місці; тітонька завмерла. Мама продовжувала з порожнім поглядом дивитися на екран. Лише на мить у її очах з'явився спалах усвідомлення — єдина ознака того, що вона дивиться телевізор, зосередженість її погляду, яка зникла так само швидко, як і з'явилася. Ніхто не дивився на мене.

Зрештою, тато заговорив:

— Е-е, це... ну, це хтось, хто допомагає поліції.

— Хочеш *Horlicks** перед сном? — запитала тітонька Джин, її голос був твердим, як граніт, коли вийшла з кімнати й жестом наказала мені йти за нею. Коли я повернулася, на екрані вже показували щось зовсім інше, наче цієї розмови ніколи й не було.

Відтоді Різник завжди блукав десь на околицях моєї свідомості. У школі гра в «квача з поцілунком» перетворилася на «Різницького квача» — набагато страшнішу версію, де хлопці з мого класу натягували свої блискучі парки, застібаючи їх лише на шії, так що, коли вони бігли, їхні куртки здіймалися, мов крила хижих птахів. Вони неслися через ігровий майданчик за найгарнішими дівчатами — серед яких була й моя найкраща подруга Шерон, — а ті розбігалися врзнібіч з вереском. Але я не звертала особливої уваги на його жертв, аж поки за кілька

* Британський сухий солодкий молочний гарячий напій, розроблений засновниками Джеймсом та Вільямом Горліками.

тижнів до виборів не вбили дев'ятнадцятирічну працівницю будівельного товариства *Halifax*, Джозефіну Вітакер.

Тато залишив газету на кухонному столі, поки пішов до пабу, а я взяла її, щоб покласти на місце. Тітонька Джин терпіти не могла безлад. Найбільше мені запам'яталося фото на першій шпальті: Джозефіна, усміхнена, з широко розплющеними очима, обрамленими густим темним волоссям, а поруч — знімки її частково прикритого тіла в місцевому парку, де вона отримала двадцять один удар викруткою.

Я сприйняла її смерть, наче це була знайома мені людина. Можливо, так було через її вік — вона була досить юною, щоб чоловіки на телебаченні називали її «дівчиною», і не набагато старшою за мене. А може, через те, як її описували — словами «невинна» й «порядна». Вона не була «такою жінкою», про яких говорила тітонька Джин. Я дивилася на ці фотографії знову й знову, переводячи погляд з однієї на іншу, а серце калатало так сильно, що я відчувала його у вухах.

До того часу, як тато повернувся додому в день виборів, уже давно минула пора чаювання, а я сиділа за кухонним столом, роздратована від голоду, чекаючи, коли він поміє руки й приєднається до нас. Знайомий запах його поту й пасти *Swarfega** наповнив кухню, коли він приєднався до мене за столом і скуйовдив мені волосся — один із рідкісних його проявів ніжності.

* Сильнодіюча гелеподібна, тягуча, речовина, що використовується для очищення шкіри від жиру, олії тощо.

— Майже готово, Остіне, — сказала тітонька Джин, кивнувши й поставивши перед ним оповиту парою чашку чаю, я засовалася на місці в передчутті. — Перестань, Мів, — дорікнула вона, повернувшись до мене. — Ти наче паршива панчоха.

Я відразу ж завмерла й опустила голову, сильно прикусивши губу. Мама постійно використовувала цей вислів, коли говорила про мене. Різниця була в тому, що вона завжди казала це з усмішкою.

— Якщо вже не знаєш, що робити, віднеси це нагору, — сказала тітонька, простягнувши мені тацю з тарілкою супу, аромат густого томатного бульйону ще більше розширив порожнечу в моєму животі. Я озирнулася й подивилася у вітальню, усвідомлюючи, що потерте крісло порожнє. Значить, сьогодні був поганий день.

Я попрямувала вгору вузькими сходами, не зводячи очей із таці та тарілки, з перебільшеною обережністю ставлячи кожну ногу, щоб не розхлюпати ні краплі супу. Нагорі я поставила тацю перед зачиненими дверима спальні й легенько постукала, намагаючись уловити хоч якийсь рух, але у відповідь була лише тиша. Я навшпиньки повернулася вниз і, щойно моя нога ступила на останню сходинку, почувала майже нечутний стогін відчинених дверей і видихнула з полегшенням. Принаймні вона їла. Значить, день не такий уже й поганий.

У кухні тітонька Джин уже зняла фартух і вбралася у свій звичний кардиган, заштопаний на ліктях і застебнутий на всі гудзики аж до шиї. Окрім своїх переконань, тітонька Джин усе тримала під контролем: від тугих кучерів, які раз на тиждень вкладали під сушаркою в перукарні, до цупких